

Положението на ромите в 11 държави-членки на ЕС – Преглед на резултатите от проучването

Проучванията накратко

В настоящата фактологична справка са представени първите резултати от проучванията, основани на анализ на само част от наличните данни. В този смисъл, представените резултати са първа стъпка към преодоляването на острата липса на данни относно социално-икономическото положение на ромите в Европейския съюз и упражняването на техните права.

Кои страни бяха включени в проучването?

- В пилотното проучване сред ромите, проведено от Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA), бяха обхванати България, Гърция, Испания, Италия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Унгария, Франция и Чешката република.
- Регионалното проучване сред ромите, проведено от Програмата за развитие на ООН, Световната банка и Европейската комисия (ПРООН/Световна банка/ЕК) също обхваща пет от тези страни – България, Румъния, Словакия, Унгария и Чешката република – и освен това шест страни извън Европейския съюз (ЕС) в Западните Балкани и Република Молдова.

Кой беше интервюиран?

- В рамките на 11-те държави-членки на ЕС, двете проучвания интервюираха 22,203 роми и лица от неромски произход, предоставящи информация за 84,287 членове на домакинства.
- Интервютата бяха проведени лично, в домовете на участващите в анкетата роми и лица от неромски произход.
- Лица, които се самоопределят като роми. Във Франция това са лица, които се самоопределят като *gens du voyage* („пътуващи хора“) и които живеят в каравани на специално определени места за лагеруване. Също така бяха интервюирани граждани на ЕС от ромски произход от Румъния, резултатите за тази група живеещата в момента във Франция ще бъдат представени в последващ доклад.
- Население от мнозинството, живеещо в същия район или в квартал, намиращ се в непосредствена близост до интервюираните роми. В настоящия доклад тази група е посочена като лица от неромски произход.

Какви въпроси бяха включени в проучванията?

- Въпроси относно основните социално-демографски характеристики на всички членове на домакинството.
- Въпроси относно положението им по отношение на заетостта, образованието, здравеопазването и жилищното настаняване.
- Въпроси относно квартала и неговата инфраструктура.
- Въпроси относно интеграция, дискриминация, осведоменост относно правата и въпроси, свързани с гражданството.
- Въпроси относно мобилността и миграцията.

Доколко представителни са резултатите?

- Резултатите са представителни за ромите, живеещи в райони с гъстота, по-голяма от средната за страната.
- Резултатите за лицата от неромски произход не са представителни за мнозинството от населението, а служат като база за сравнение по отношение на ромите, тъй като интервюираните лица от неромски произход споделят с тях една и съща среда, пазар на труда и социална инфраструктура.

Какво показват резултатите?

Резултатите представят мрачна картина относно положението на ромите обхванати в проучването. Сравнението с лица от неромски произход, които живеят в непосредствена близост, показва значителни различия в тяхното социално-икономическо положение, въпреки че положението на респондентите от неромски произход също често е тревожно. Тези данни потвърждават необходимостта от „решителни действия, в активен диалог с ромите, както на национално равнище, така и на равнище на ЕС“, установена в съобщението на Европейската комисия за *Рамка на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г.*

Представените показатели сочат, че социално-икономическото положение на ромите в четирите ключови области на заетост, образование, жилищно настаняване и здравеопазване в **11-те държави-членки на ЕС, обхванати от проучването**, е незадоволително и по-лошо в сравнение с положението на лица от неромски произход, живеещи в непосредствена

близост. Тези показатели също така сочат, че ромите продължават да са изправени пред дискриминация и не са достатъчно информирани за техните права, гарантирани от законодателството на ЕС, като например Директивата за равенство между расите (2000/43/ЕО).

В сферата на образованието:

- средно само едно от две деца от ромски произход включени в проучването посещава предучилищно обучение или детска градина,
- по време на възрастта за задължително училищно образование 9 от 10 деца от ромски произход на възраст между 7 и 15 години посещават училище, с изключение на България, Гърция и Румъния,
- продължаване на образованието спада значително след възрастта за задължително училищно образование – само 15 % от анкетираните млади роми завършват горна степен на средно общообразователно или професионално образование.

В сферата на заетостта:

- средно по-малко от един от трима респонденти от ромски произход има платена работа,
- един от трима респонденти от ромски произход заявява, че е безработен,
- други заявяват, че са домакини, пенсионирани, не са в състояние да работят или са самостоятелно заети лица.

В сферата на здравеопазването:

- един от трима респонденти от ромски произход на възраст между 35 и 54 години съобщава за здравни проблеми, които ограничават ежедневните му дейности,
- средно около 20 % от респондентите от ромски произход нямат здравна осигуровка или не знаят дали имат такава.

В сферата на жилищното настаняване:

- в домакинствата на обхванатите в проучването роми в една стая средно живеят повече от двама души,
- около 45 % от ромите живеят в домакинства, в които липсва поне едно от следните основни жилищни удобства, а именно закрита кухня, вътрешна тоалетна, закрит душ или баня и електричество.

По отношение на бедността:

- средно около 90 % от обхванатите в проучването роми живеят в домакинства, чиито еквивалентен доход е под националните прагове на бедност,
- средно около 40 % от обхванатите в проучването роми живеят в домакинства, в които поне веднъж през последния месец някой е трябвало да си легне гладен, защото не могат да си позволят да купят храна.

Дискриминация и осведоменост относно правата:

- около половината от обхванатите в проучването роми споделят, че през последните 12 месеца са били обект на дискриминация поради техния етнически произход,
- около 40 % от обхванатите в проучването роми знаят за закони, забраняващи дискриминацията срещу етническите малцинства при кандидатстване за работа.

Как резултатите от проучването могат да бъдат от полза за политиките вземащи решения?

Политиките могат да използват тези данни, тъй като в тях се изтъкват някои важни съображения, които следва да дадат информация за по-нататъшното развитие, изпълнение и наблюдение на националните стратегии и планове за действие за интегриране на ромите.

- Обръща ли се внимание на участието на децата от ромски произход в обучението в ранна детска възраст? Достатъчно ли се съсредоточават тези стратегии и планове върху прехода от начално към средно образование? Обръщат ли внимание на процента на завършилите училище роми на всички нива на образование – по-специално в регионите и населените места с висока концентрация на ромско население?
- Когато се разглежда безработицата сред ромите, взима ли се под внимание тяхното образование и умения? Обучението насочено ли е към пропуски в това отношение?
- Взети ли са под внимание онези аспекти от жилищното настаняване, при които нуждите на ромите са по-големи, като например наличието на пространство и достъп до основни удобства (закрита кухня, вътрешна тоалетна, закрит душ/баня, електричество)?
- Обърнато ли е достатъчно внимание на подобряването на здравословното състояние на ромите и на осигуряването на равен достъп до здравно осигуряване?
- Обхванат ли е всестранно проблемът с бедността, като се насочва към ромите „изрично, но не изключително“, и взимат ли се под внимание нуждите както на ромите, така и на лицата от неромски произход?
- Обръща ли се внимание на нуждата от борба с дискриминацията и антициганските настроения, както и на подобряването на равния достъп до образование, заетост, жилищно настаняване и здравеопазване?
- Механизмите за антидискриминация, повишаване на осведомеността относно основните права и правна защита интегрирани ли са по такъв начин, че да предоставят среда, в която хората да чувстват увереност при съобщаване за дискриминационно третиране и нарушаване на основните права?

С цел намаляване на разликата между положението на ромите и на лицата от неромски произход, националните стратегии следва да се прилагат на практика. За да може да се следи ефективността на стратегиите и да се измерва прогресът на място, следва да бъдат разработени стабилни инструменти за наблюдение.

Пътят напред

FRA ще повтори отново проучването още два пъти – в средносрочен план и в края на процеса по „Европа 2020“, като по този начин ще предостави надеждни сравними данни, които ще подпомагат институциите на ЕС и държавите-членки при измерване на постигнатия напредък. През този период FRA ще работи заедно с държавите членки и други ключови участници за разработване на методи за наблюдение, които могат да осигурят сравнителен анализ на положението на ромите в рамките на ЕС.

Допълнителна информация:

Посетете интернет страницата на FRA на:
http://fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm